

Status på Handlingsplan for håndtering af PCB i bygninger

Baggrund

PCB er en miljøgift, der i perioden 1950-1977 har været anvendt i danske bygninger, bl.a. i fugemasser. PCB kan ophobes i fødekæden, når PCB-holdigt materiale spredes i naturen, bl.a. gennem affald. Derved kan mennesker gennem kosten indtage stoffet. PCB i byggematerialer kan afdampe til indeluften, som ved indånding herved yderligere bidrager til PCB-indtaget. Brugere af bygninger med PCB kan også udsættes for PCB via berøring af PCB-holdige materialer og ved indtagelse af PCB-holdigt støv.

PCB-eksponering formodes ikke at forårsage akut sygelighed, men langvarig udsættelse over en årrække kan medføre en række sundhedsskadelige effekter, herunder kan PCB bl.a. være hormonforstyrrende, skade immunsystemet og nervesystemet, og det er potentielt kræftfremkaldende.

Den tidligere regering offentliggjorde i maj 2011 en Handlingsplan for håndtering af PCB i bygninger. Den nuværende regering har medio december 2011 resolveret, at handlingsplanen også er udgangspunktet for regeringens indsats for PCB i bygninger.

Formålet med handlingsplanen er at styrke grundlaget for, at PCB i bygninger *identificeres* og *håndteres* korrekt, således at arbejdsmiljø og indeluft hverken udgør en sundhedsfare for beboere, brugere af bygningen eller bygningsarbejdere. Derudover skal handlingsplanen styrke indsatsen for at *bortskaffe* PCB-holdigt affald korrekt. En særlig indsats retter sig mod at stille *let tilgængelig vejledning* om håndtering af PCB i bygninger til rådighed for borgere, virksomheder og kommuner.

Det fremgår af handlingsplanen, at der i foråret 2012 vil blive gjort status over initiativerne i handlingsplanen, og at det i den forbindelse vil blive vurderet, om der er behov for yderligere tiltag.

Status

Handlingsplanen bygger på følgende elementer: Sundhed, identifikation, håndtering, bortskaffelse samt let tilgængelig vejledning. Der vil nedenfor blive gjort status over initiativerne indenfor hvert af elementerne. Der henvises til vedlagte bilag for en oversigt over status på handlingsplanens initiativer.

Sundhed

For at opnå mere viden om, hvor meget PCB, og hvilke PCB-typer, brugere eller beboere i danske PCB-holdige bygninger har i kroppen, har Sundhedsstyrelsen gennemført et projekt med henblik på at belyse sammenhænge mellem PCB i indeklimaet og i beboernes blod. I nogle bygninger i Farum, hvor der er konstateret høje niveauer af PCB i indeluften, er sammenhængen mellem niveauerne af PCB i fugemateriale og indeluft i boliger med PCB blevet belyst. Niveauerne af PCB i blodet hos beboere i bygninger henholdsvis med og uden PCB blev endvidere kortlagt.

Sundhedsstyrelsen konkluderer på baggrund af undersøgelsen, at en væsentlig og større end forventet del af blodets indhold af PCB hos indeklimateksponerede beboere i Farum kan tilskrives PCB fra byggematerialerne.

Resultaterne omfatter ikke helbredsmæssige parametre, så det er på baggrund af resultaterne ikke muligt at sige, hvad disse betyder helbredsmæssigt for de PCB-eksponerede borgere, der indgik i undersøgelsen. Udsættelse for PCB må dog betragtes som uønsket, da PCB er sundhedsfarligt.

Undersøgelsens resultater er behæftet med flere usikkerhedsfaktorer. Det er blandt andet usikkert, om undersøgelsen er repræsentativ, idet der er særlige forhold, som gør sig gældende for disse bygninger og beboere. Undersøgelsen blev som planlagt afsluttet mod slutningen af 2011.

Sundhedsstyrelsen udmeldte i 2009 anbefalinger om aktionsværdier for PCB i indeluften, dvs. PCB-indeluftværdier, som er relevante i forhold til helbredsrisici. Sundhedsstyrelsen vurderer på baggrund af undersøgelsen i Farum, at de hidtidige anbefalinger for indgriben i relation til aktionsværdier er blevet underbygget. Sundhedsstyrelsen understreger dog, at problemstillinger i forhold til de enkelte grupper bør vurderes og overvejes i hvert enkelt tilfælde af kommunen, evt. med bistand fra embedslægen.

En større repræsentativ kortlægning af bl.a. hvilke PCB-typer, der findes i danske bygninger, (jf. initiativ 3 i handlingsplanen), vil udgøre en del af grundlaget for en eventuel revurdering af Sundhedsstyrelsens anbefalinger om aktionsværdier. En vurdering af, om aktionsværdierne bør justeres, vil som planlagt blive foretaget i 2013, hvor resultaterne af kortlægningen foreligger.

Identifikation

Formålet med indsatsen er at afdække udbredelse af PCB i den danske bygningsmasse, at få mere viden om sammenhængen mellem PCB i byggematerialer og afdampning af PCB til indeluften, samt mere viden om, hvilke PCB-typer, der typisk er anvendt i danske bygninger. Hermed forbedres muligheden for identifikation af bygninger, hvor indholdet af PCB i indeluften kan medføre risiko for sundhedsproblemer.

Som et led i handlingsplanen er der derfor iværksat en systematisk repræsentativ undersøgelse af forekomsten af PCB i den danske bygningsmasse og af, hvilke koncentrationer af PCB, der forekommer i byggematerialer og indeluft. Sammenhængen mellem PCB i materialer og indeluften vil også blive undersøgt. Formålet er derved, at PCB-holdige materialer identificeres i forbindelse med renovering eller nedrivning af bygninger, således at der tages hensyn til arbejdsmiljøet, og således at det PCB-holdige affald frasorteres på nedrivningsstedet. Samtidig skal indsatsen hjælpe med at kunne identificere sammenhængen mellem PCB-niveauet i byggematerialer og indeluften, således at en målrettet indsats i forhold til PCB i indeluften kan tilrettelægges.

Der har fra december 2011 til marts 2012 fundet en større EU-udbudsrunde sted med henblik på at finde en leverandør til at udføre kortlægningen. Leverandøren er nu valgt, og opgaven er igangsat. Det er fortsat forventningen, at resultaterne af undersøgelsen forventes at foreligge ultimo 2013, som det anføres i handlingsplanen.

Undersøgelsen vil bidrage til udviklingen af et risikovurderingsværktøj, til hjælp for bygningsejerens vurdering af, om der findes PCB i en bygning, og af, hvorvidt det udgør et indeklimaproblem eller ikke. Risikovurderingsværktøjet forventes fortsat klar i 2013.

Håndtering

Formålet med indsatsen er at forbedre grundlaget for en målrettet og effektiv håndtering af forhøjede niveauer af PCB i indeluften, sikre arbejdsmiljøet ved renovering og nedrivning af bygninger med PCB og sikre frasortering af PCB-holdigt affald på nedrivningsstedet.

Handlingsplanen indeholder derfor initiativer, der skal bidrage til at opnå viden om omkostningseffektive renoveringsmetoder. I første omgang er den nuværende viden om og erfaringer med PCB-afhjælpningstiltag i Danmark, Tyskland og Sverige kortlagt. På den baggrund er der opstillet anbefalinger til, hvordan bygningsejere kan håndtere et forhøjet PCB-niveau i indeluften. Anbefalingerne blev offentliggjort i august 2011.

Dette tiltag suppleres af egentlige forsøg med forskellige PCB-afhjælpningstiltag. Forsøgene skal bringe ny viden om, hvilke tiltag, der mest effektivt og billigst reducerer eller helt fjerner PCB fra indeluften. Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) udfører forsøgene. Forsøgene skal i 2013 lede til SBI-anvisninger for afhjælpning af PCB.

Der er endvidere iværksat en række initiativer, der skal forbedre indsatsen for et godt arbejdsmiljø i forbindelse med arbejde med PCB og arbejde i lokaler med PCB-forurenede indeluft. Der er blandt andet udført undervisning om PCB for tilsynsførende og udarbejdet information om arbejdsmiljø og PCB. Derudover har der været drøftelser med arbejdsmarkedets parter om, hvorvidt det er muligt og hensigtsmæssigt at indføre rådgivningspåbud i forhold til PCB.

Forligspartierne bag "Arbejdsmiljøstrategi frem til 2020" (Socialdemokraterne, Det Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Venstre, Det Konservative Folkeparti og Dansk Folkeparti) er blevet hørt om de forslag, som parterne kom med i foråret 2011, og har ikke haft bemærkninger. Beskæftigelsesministeren har godkendt indholdet i udkastet til ny rådgivningsbekendtgørelse og bekendtgørelsen behandles efter sædvanlig procedure i regeludvalg i september – november 2012. Øvrige initiativer vedr. arbejdsmiljø er alle afsluttet i henhold til tidsplanen angivet i handlingsplanen.

Bortskaffelse

Formålet med indsatsen er at bidrage til en fortsat stor nyttiggørelse af bygge- og anlægsaffald samtidigt med en høj grad af sikkerhed for, at der ikke sker en uacceptabel spredning af PCB og andre farlige stoffer med affaldet. Det centrale i initiativerne er, at PCB-holdigt affald – samt affald med andre farlige stoffer – identificeres og frasorteres i nedrivningsfasen, så der ikke leveres PCB- og andet forurenede affald til nyttiggørelse.

Der er blandt andet iværksat et initiativ om fastlæggelse af en generel grænseværdi for PCB i byggeaffald, der er så lav, at affaldet kan anses for at være uforurenede og dermed egnet til materialenyttiggørelse. Der er gennemført faglige udredninger vedr. et sundhedsbaseret og et miljøbaseret jordkvalitetskriterium for PCB ultimo maj 2012. Herefter kan arbejdet med at fastlægge en grænseværdi for PCB i byggeaffald begynde. Denne proces inkl. indarbejdelse af den fastlagte grænseværdi i restproduktbekendtgørelsen, forventes at kunne gennemføres på 3-5 måneder, således at den reviderede bekendtgørelse kan træde i kraft primo 2013.

Med henblik på at opdatere vejledning om frasortering af PCB-holdigt affald, herunder om frasortering af PCB-holdigt beton, er der indhentet oplysninger om fund af PCB (og evt. andre farlige stoffer) fra gennemførte nedrivninger og renoveringer af bygninger, der er etableret i perioden 1950-1977, samt gennemført litteraturgennemgang/kortlægning af eksisterende viden om spredning af PCB fra fuger til beton. Arbejdet er afsluttet medio 2012. Et udkast til opdateret vejledning skal bearbejdes yderligere, inden det kan anvendes til revidering af vejledningen i PCB-guiden. Arbejdet færdiggøres i 2012.

Derudover udarbejdes nye bestemmelser i affaldsbekendtgørelsen om screening og eventuel kortlægning af visse bygninger og anlæg samt anmeldelse af bygge- og anlægsaffald. Arbejdet er i proces og forventes afsluttet i 2012.

Yderligere i forhold til bortskaffelse af PCB-holdigt affald er der taget initiativ til at sikre, at selektiv nedrivning ved større bygninger gennemføres på kvalificeret vis gennem uddannelse, mulige certificeringskrav eller andre tilsvarende måder. Der har været afholdt 4 møder med branchen om det videre arbejde med initiativet. I samarbejde med branchen udarbejdes et skitsepapir for gennemførelse af initiativet, som forventes færdigt i efteråret 2012. Første udkast til bekendtgørelse forventes klar til ekstern høring medio 2013.

Endelig er der igangsat en større faglig udredning om farlige stoffer i beton og tegl, som skal danne grundlag for fastlæggelse af krav til håndtering af dette affald. Første udkast til rapporten er færdig. Der er behov for en række mere omfattende ændringer i rapportudkastet. Den endelige afrapportering forventes derfor nu at finde sted primo 2013. Det er uklart, om den faglige udredning er tilstrækkelig til fastsættelse af nye krav om materialenyttiggørelse af bygge- og anlægsaffald. Det kan derfor ikke udelukkes, at der er behov for yderligere udredninger eller undersøgelser.

Let tilgængelig vejledning

Med henblik på at styrke vejledning om PCB er der i juni 2011 åbnet en central PCB-hjemmeside (PCB-guiden.dk), som samler relevant vejledning og aktuel information om håndtering af PCB i bygninger.

Til brug på blandt andet hjemmesiden er der udarbejdet "trin-for-trin" vejledninger til borgere, bygningsejere, udførende virksomheder og kommuner. Vejledningerne giver enkel og relevant information om den praktiske håndtering af PCB i indeluft, arbejdsmiljø og affald. Første version af vejledningerne var klar i 2011 og opdateres løbende, efterhånden som resultaterne af de øvrige initiativer bidrager med ny viden.

Ved hjemmesidens åbning i juni 2011 var der relativt mange besøgende med cirka 1.000 unikke besøgende. Herefter har besøgstallene været svingende. I april 2012 var der således 1.015 unikke brugere og 4.691 sidevisninger, mens der i august 2012 var 821 unikke besøgende og 4.339 sidevisninger.

Til at understøtte hjemmesiden blev der etableret en tværoffentlig PCB-hotline, som åbnede i juni 2011. PCB-telefonen med eget telefonnummer har åben hver dag fra kl. 10-14, og det er også muligt at sende spørgsmål via e-mail og få svar. Spørgsmålene besvares direkte eller efter kontakt til relevante fagmedarbejdere i fx Miljøstyrelsen og Arbejdstilsynet. Antallet af henvendelser varierer. I de første fire måneder af 2012 har der været ca. 60 henvendelser fra både borgere, kommuner og virksomheder. En del spørgsmål drejer sig fx om håndtering af byggeaffald med PCB og grænseværdier samt PCB i byggemateriale som fx vinduesfuger, spånplader og fliseklæb, mens private borgere fx spørger til fare og sundhedsrisiko ved direkte kontakt med PCB. Andre spørger til pris på prøver og analysefirmaers vurdering af evt. PCB-indhold i ens bolig.

Følgegruppe for Handlingsplan for håndtering af PCB i bygninger

En følgegruppe har ledsaget indsatsen. Følgegruppen består af repræsentanter fra de større bygningsejere, byggeriets parter, videninstitutioner og myndigheder. Formålet er løbende at sørge for koordination og videndeling, og at initiativerne i handlingsplanen gennemføres, så der opnås størst effekt. Der har hidtil været afholdt fire møder i følgegruppen.

Vurdering af behov for yderligere tiltag

Ved siden af initiativerne i handlingsplanen er der igangsat to mindre initiativer. For det første er det blevet drøftet i følgegruppen, hvorvidt termoruder med brug af PCB udgør en problemstilling, herunder i forhold til transport af vinduerne. Miljøstyrelsen vil derfor udarbejde en ny vejledning om håndtering af PCB i termoruder, ligesom Miljøstyrelsen vil indgå i en dialog med Beredskabsstyrelsen om problemstillingen i forhold til transport af vinduerne.

Derudover har Energistyrelsen igangsat undersøgelser af anvendelsesmuligheder for nye målemetoder, der måske kan måle PCB-niveauet i indeluften hurtigere og billigere end eksisterende metoder. Det er endnu for tidligt at konkludere, om metoden virker.

Behovet for yderligere initiativer vil løbende blive vurderet, efterhånden som handlingsplanens initiativer implementeres, ikke mindst, når resultaterne af kortlægningen af PCB i bygninger foreligger i 2013, hvor der vil være overblik over, hvor udbredt PCB er.

Bilag: Handlingsplan for håndtering af PCB i bygninger og oversigt over status på handlingsplanens initiativer.